

Kontrollen i livsmedelskedjan

Årlig rapport inlämnad av Sverige för perioden från 1.1.2022
till 31.12.2022

Denna titel kan laddas ner från: [Livsmedelsverkets publikationer](#)

Citera gärna Livsmedelsverkets texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd att använda dem.

© Livsmedelsverket, 2023.

Författare:

Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen.

Rekommenderad citering:

Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen. 2023. S 2023 nr 06: Kontrollen i livsmedelskedjan. Livsmedelsverkets rapportserie. Uppsala.

S 2023 nr 06

ISSN 1104-7089

Omslag: Livsmedelsverket

Förord

Sveriges rapport till EU-kommissionen om kontrollen i livsmedelskedjan har sedan 2021 ett nytt format. Det beror på att förordning (EU) nr 2019/723 med en standardiserad förlaga för rapportering har trätt i kraft. Rapporteringen görs i ett webbaserat verktyg.

Detta dokument har ställts samman för att presentera vad Sverige har rapporterat. Alla rubriker och tabeller är hämtade från den standardiserade förlagan och från rapporteringsverktyget.

Rapporteringen har som ambition att svara på det som efterfrågas och formuleringarna är gjorda utifrån att rapporten vänder sig till EU-kommissionens tjänstemän.

För att vara transparenta med att det finns uppgifter vi inte har kunnat få fram till rapporteringen innehåller dokumentet även tabeller och fält där vi av olika anledningar inte har kunnat rapportera efterfrågade uppgifter. I de fallen har vi kommenterat i varför det saknas uppgifter. I de fall vi har lämnat uppgifter i frivilliga fält framgår detta genom att rubrikerna för dessa fält är markerade med asterisk.

En arbetsgrupp bestående av Emma Nordvik Premfors, Anton Andreasson och Camilla Gyllenflykt, Livsmedelsverket; Eva Rackow, Justina Björklund och Åsa Skytt, Kemikalieinspektionen samt Johannes Erlandsson, Jordbruksverket, har samlat in underlaget och sammanställt rapporten.

Under handläggningen har synpunkter inhämtats från ett flertal handläggare på Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen. Representanter från SKR, Länsstyrelserna, SVA och Näringsdepartementet har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Livsmedelsverket

Annica Sohlström
Generaldirektör

Augusti 2023

Innehåll

1. Inledning.....	8
2. Åtgärder som vidtagits för att säkerställa ett effektivt genomförande av den fleråriga nationella kontrollplanen, inklusive efterlevnadssåtgärder och resultaten av dessa åtgärder 10	
3. Ändringar av den fleråriga nationella kontrollplanen.....	12
4. Avgifter eller pålagor.....	13
1. Livsmedel och livsmedelssäkerhet, integritet och hälsosamhet i valfritt produktions-, bearbetnings- och distributionsled, inklusive bestämmelser för att säkerställa god handelssed, konsumentskydd och konsumentinformation, samt bestämmelser om tillverkning och användning av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel	14
1.1 Övergripande slutsats om graden av efterlevnad.....	14
1.2 Offentlig kontroll av aktörer/anläggningar	16
1.3 Offentlig kontroll som kräver fortlöpande eller regelbunden närvaro av personal eller företrädare för behöriga myndigheter i aktörernas lokaler	17
1.4 Offentlig kontroll av produkter/varor enligt allmän bestämmelse och livsmedelskategori.....	18
1.5 Kommentarsfält*	20
1.6 Bristande efterlevnad.....	21
Bedrägligt eller vilseledande agerande.....	25
2. Avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljö för livsmedels- och foderproduktion.....	27
2.1 Övergripande om graden av efterlevnad	27
2.2 Offentlig kontroll	27
2.3 Kommentarsfält*	27
2.4 Bristande efterlevnad.....	28
Bedrägligt eller vilseledande agerande.....	28
2.5 Kommentarsfält*	28
3. Foder och fodersäkerhet, i alla produktions-, bearbetnings- och distributionsled, samt användning av foder, inklusive bestämmelser för att säkerställa god handelssed och skydda konsumenthälsa, konsumentskydd och konsumentinformation	29

3.1 Övergripande om graden av efterlevnad	29
3.2 Offentlig kontroll	31
3.3 Kommentarsfält*	31
3.4 Bristande efterlevnad	32
Bedrägligt eller vilseledande agerande	33
3.5 Kommentarsfält*	33
4. Djurhälsokrav	34
4.1 Övergripande om graden av efterlevnad	34
4.2 Offentlig kontroll	36
4.3 Kommentarsfält*	36
4.4 Bristande efterlevnad	37
Bedrägligt eller vilseledande agerande	39
4.5 Kommentarsfält*	39
5. Förebyggande och minimering av risker som animaliska biprodukter och framställda produkter utgör för människors och djurs hälsa	40
5.1 Övergripande slutsats om graden av efterlevnad	40
5.2 Offentlig kontroll	41
5.3 Kommentarsfält*	42
5.4 Bristande efterlevnad	42
Bedrägligt eller vilseledande agerande	42
5.5 Kommentarsfält*	42
6. Djurskyddskrav	43
6.1 Övergripande slutsats om graden av efterlevnad	43
6.2 Djurskydd på jordbruksföretag (rådets direktiv 98/58/EG)	45
6.3 Plan med analys och åtgärder för djurskydd på jordbruksföretagen	45
6.4 Djurskydd under transport (rådets förordning (EG) nr 1/2005)	46
6.5 Plan med analys och åtgärder för djurskydd under transport	46
6.6 Djurskydd vid tidpunkten för avlivning (rådets förordning (EG) nr 1099/2009)	47
6.7 Kommentarsfält*	48
Tabell 6.2	48
Tabell 6.4	49
Övrig information	49

7.	Skyddsåtgärder mot växtskadegörare	51
7.1	Övergripande om graden av efterlevnad	51
7.2	Offentlig kontroll	51
7.3	Kommentarsfält*	51
7.4	Bristande efterlevnad	52
	Bedrägligt eller vilseledande agerande	52
7.5	Kommentarsfält*	52
8.	Krav för utsläppande på marknaden och användning av växtskyddsmedel samt vad gäller hållbar användning av bekämpningsmedel, med undantag för utrustning för spridning av bekämpningsmedel	53
8.1	Övergripande slutsats om graden av efterlevnad	53
8.2	Offentlig kontroll	55
8.3	Kommentarsfält*	56
8.4	Bristande efterlevnad	57
	Bedrägligt eller vilseledande agerande	57
8.5	Kommentarsfält*	58
9.	Ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter	59
10.	Användning och märkning av skyddade ursprungsbeteckningar, skyddade geografiska beteckningar och garanterade traditionella specialiteter	60
10.1	Övergripande slutsats om graden av efterlevnad	60
10.2	Offentlig kontroll	61
10.3	Kommentarsfält*	61
10.4	Bristande efterlevnad	61
	Bedrägligt eller vilseledande agerande	61
10.5	Kommentarsfält*	61

Del 1

1. Inledning

Den sammantagna bedömningen är att Sverige generellt genomför en riskbaserad kontroll, upptäcker väsentliga avvikelser, vidtar åtgärder samt följer upp avvikelser inom kontrollen i hela livsmedelskedjan. Myndigheterna påtalar brister och vidtar åtgärder för att aktörerna ska korrigera påtalade brister.

Antalet kontroller sjönk under pandemin, men har år 2022 återhämtat sig. En betydande händelse som under år 2022 hade stor påverkan på Jordbruksverkets resurser var det stora antal flyktingar som kom till Sverige som följd av kriget i Ukraina och som medförde ett ovanligt stort inflöde av sällskapsdjur till landet. Det initierades en så kallad särskild händelse för att omhänderta den betydande ärendeökningen och resurser togs från övrig verksamhet på myndigheten. Händelsen påverkade Jordbruksverkets arbete exempelvis med den offentliga kontrollen och flera inplanerade aktiviteter inom kontrollarbetet har fått skjutas fram.

Det är viss variation i antal avvikelser och andel kontroller med avvikelser mellan olika områden i livsmedelskedjan. Andelen kontroller med fall av bristande regelefterlevnad är överlag på liknande nivå som tidigare år, inom respektive område. Det varierar dock i viss grad mellan olika kontrollmyndigheter beträffande vilka avvikelser som observeras och hur stor andel kontroller med avvikelser som myndigheterna haft under året. Många av avvikelserna åtgärdas genom att verksamhetsutövare själva åtar sig att rätta till avvikelser som kontrollmyndigheten påpekar i sina kontrollrapporter. Kontrollmyndigheten följer sedan upp att avvikelserna är åtgärdade genom uppföljande kontroller. Andra åtgärder som kontrollmyndigheterna kan använda för att förmå företagarna att åtgärda avvikelser, till exempel förelägganden, omhändertaganden, förbud och begränsning av utsläpp på marknaden används i begränsad omfattning. Kontrollmyndigheterna använder sig av dessa åtgärder i varierande utsträckning och på varierande sätt. Antalet åtalsanmälningar är totalt sett förhållandevis få.

Sverige har konstaterat att revisionssystemet i livsmedelskontrollkedjan inte fungerar fullt ut inom alla områden, och att Sverige inte helt lever upp till kravet i kontrollförordningen att de behöriga myndigheterna ska se till att de blir reviderade. En utredning har påbörjats för att ta fram förslag på hur ett heltäckande system bäst kan organiseras.

Jordbruksverket har under 2022 på uppdrag av regeringen gjort en översyn av hur kontrollen av foder och animaliska biprodukter kan utvecklas och förbättras. I redovisningen av uppdraget lämnade Jordbruksverket flera förslag på åtgärder som kan genomföras för att

utveckla och förbättra kontrollen inom de två områdena. Inom foderområdet anser Jordbruksverket bland annat att det behöver göras en utredning för att ta fram en strategi för provtagningen i hela foderkedjan i syfte att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig provtagning genom hela kedjan. Inom kontrollen av animaliska biprodukter konstaterar Jordbruksverket att det finns vissa utvecklingsbehov i det nuvarande kontrollsystemet och Jordbruksverket föreslår därför att det görs en översyn av hela kontrollsystemet och de behöriga myndigheternas kontrolluppdrag inom området för att säkerställa att kontrollsystemet är robust och ändamålsenligt organiserat utifrån rådande riskläge i kontrollområdet.

Inom området för kontroll av växtskadegörare har Jordbruksverket under året anpassat och tagit fram nya föreskrifter utifrån den nya växtskyddslagen (2022:725) och växtskyddsförordningen (2022:795) som trädde i kraft den 1 juli 2022. Vägledning för kontroll har uppdaterats med de nya verktygen för straff- och vitesbestämmelser. Informationsinsatser om växtpass har riktats särskilt till företag som är nya i systemet.

För området växtskyddsmedel har en utvärdering av indikatorer till de operativa målen för växtskydd gjorts. Den visar att de aktiviteter som har utförts under åren 2020-2022 har haft en mindre effekt än förväntat, både när det gäller en effektiv kontroll och med avseende på aktörernas regelefterlevnad. Det går dock inte att dra några säkra slutsatser eftersom mätperioden är kort och kontrollinsatsernas antal och fokus varierar mycket från år till år.

2. Åtgärder som vidtagits för att säkerställa ett effektivt genomförande av den fleråriga nationella kontrollplanen, inklusive efterlevnadssåtgärder och resultaten av dessa åtgärder

Under året har ett antal aktiviteter genomförts i syfte att öka regelefterlevnaden och effektiviteten i kontrollen. Inom området livsmedelskontroll har två större kontrollprojekt genomförts under 2022:

- Ett med syfte att förbättra kontrollen av företagarnas ansvarstagande när det gäller akrylamid i kaffe, en lagstiftning där det finns ett särskilt operativt mål för livsmedelskontrollen. Projektet kompletterade det operativa målet genom att innefatta provtagning och analys av kaffe. Kontrollmyndigheterna noterade att flera av de stora företagen genomför egen provtagning och följer akrylamidhalten i sina produkter, men att de små företagen ofta inte hade någon kännedom om akrylamid och kraven i 2017/2158. Projektet bedöms ha varit ett bra sätt att öka medvetenheten hos företagen.
- Det andra kontrollprojektet hade syftet att förbättra kontrollen och regelefterlevnaden när det gäller allergiinformation hos storhushåll. I detta projekt deltog 71 kommuner och totalt 2172 verksamheter granskade. Resultatet visade att en fjärdedel av verksamheterna inte lämnade korrekt information om allergena ingredienser, och slutsatsen är att ytterligare insatser behövs på detta område.

Inom området växtskyddsmedel genomfördes nedanstående aktiviteter i syfte att nå de operativa målen enligt den nationella kontrollplanen för åren 2021–2025:

- Jordbruksverket initierade ett vägledningsprojekt om integrerat växtskydd på jordbruk, riktat till kommunernas miljöinspektörer och länsstyrelsernas handläggare. Syftet med projektet var bland annat att utveckla kontrollerna av integrerat växtskydd och att följa upp hur långt jordbrukarnas tillämpning av integrerat växtskydd har kommit i Sverige. I projektet deltog 75 kommuner, fördelade på 19 län.
- Länsstyrelserna arrangerade fältdagar i 13 av Sveriges 21 län, som en del av Jordbruksverkets vägledningsprojekt om integrerat växtskydd. Syftet med fältdagarna var att titta på praktiska lösningar och att utbyta erfarenheter. Sammanlagt deltog 180 inspektörer från landets kommuner.

- Kemikalieinspektionen och Jordbruksverket anordnade ett webinarium där syftet var att informera kommuner och länsstyrelser om de regler som finns i Kontrollförordningen (EU) 2017/625, med fokus på bland annat riskbaserad kontroll samt aktiviteter kopplade till de operativa målen i den nationella kontrollplanen.

Under året har Jordbruksverket även påbörjat en översyn av djurhälsokontrollen med syfte att utreda hur kontrollen bör utvecklas och förändras med anledning av EU:s nya djurhälsolag och nya nationella regler på området. Efter översynen avser Jordbruksverket att tillsammans med kontrollmyndigheterna vidta åtgärder för att säkerställa att kontrollen av djurhälsa är anpassad till den nya lagstiftningen på området.

3. Ändringar av den fleråriga nationella kontrollplanen

Sveriges fleråriga nationella kontrollplan för livsmedelskedjan finns på webbplatsen www.nkpwebben.se. Webbplatsen är offentlig. Samtliga sidor på webbplatsen granskas minst en gång per år. Uppdateringar sker löpande och vid behov.

Inför 2023 publicerades nya mål för områdena livsmedel, djurskydd, ekologisk produktion och ekologiska livsmedel samt skyddade beteckningar. Det nya operativa målet för skyddade beteckningar ska bidra till att införa en systematisk marknadskontroll på området. En nationell kontrollplanering för primärproduktion publicerades också.

Kontrollprojekt som gällde 2022 är nu avslutade och togs bort från kontrollplanen. Ett nytt kontrollprojekt lades till för perioden 2023-2024, det gäller kontroll av glykoalkaloider i potatis.

4. Avgifter eller pålagor

Under denna rubrik rapporteras länkar till de webbsidor där kontrollmyndigheterna redovisar sina avgifter och taxor. Livsmedelsverket har en policy att i publikationer länka till startsidor istället för specifika webbplatser, eftersom i princip alla länkar bryts med tiden.

Här väljer vi därför att inte skriva ut webbadresserna utan istället hänvisa till att söka på respektive myndighets namn tillsammans med orden ”avgifter” och ”kontroll”.

Del 2

1. Livsmedel och livsmedelssäkerhet, integritet och hälsosamhet i valfritt produktions-, bearbetnings- och distributionsled, inklusive bestämmelser för att säkerställa god handelssed, konsumentskydd och konsumentinformation, samt bestämmelser om tillverkning och användning av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel

1.1 Övergripande slutsats om graden av efterlevnad

Regelefterlevnaden på området bedöms vara fortsatt tillfredsställande. Utrymme för förbättring finns bland annat inom området allergiinformation på restauranger, och Sverige har för avsikt att fortsätta kontrollera detta område och ställa krav på aktörerna vid brister.

Vi kan konstatera att antalet livsmedelsanläggningar har ökat marginellt, med knappt två procent, jämfört med föregående år. Antalet kontroller har ökat något mer, med åtta procent. I snitt görs 1,3 kontroller per anläggning och år, vilket bedöms vara en rimlig nivå. Dock görs förhållandevis mycket kontroll på restaurang och detaljhandel jämfört med partihandel, livsmedelsproduktion och primärproduktion. Livsmedelsverket har tagit fram en ny metod för riskklassning av livsmedelsanläggningar i ledet efter primärproduktionen, som bland annat syftar till att styra mer av kontrollen mot anläggningar tidigare i livsmedelskedjan, där den bedöms ha större effekt. Den nya modellen börjar tillämpas från och med 2024. För primärproduktionen planeras de riskbaserade kontrollerna sedan 2020 centralt av Livsmedelsverket tillsammans med Jordbruksverket.

Andelen av de kontrollerade anläggningarna där avvikelser konstaterades är i princip oförändrat under de tre senaste åren, 35, 34 respektive 34 %. Sverige har många myndigheter som utför livsmedelskontroll, ca 270 stycken. Enhetlighet i kontrollens utförande och likvärdighet i bedömningar av aktörerna är fortsatt områden där Sveriges livsmedelskontroll behöver förbättras. Detta gäller inte minst bedömningen av när iakttagelser vid kontrollen ska anses utgöra bristande efterlevnad. Det projekt som kallas God Kontrollsed fokuserar bland annat på att ensa bedömningarna. Livsmedelsverket tror att andelen anläggningar med avvikelser kommer att minska på sikt som en följd av arbetet med God Kontrollsed. Någon sådan trend syns alltså inte ännu. Ett annat önskemål är att andelen avvikelser som följs av myndighetsåtgärder ska öka. För 2022 är siffran 13 % vilket är ungefär samma som år 2021 då andelen var 12 %.

I syfte att likrikta kontrollen finns ett tjugotal operativa mål. Dessa riktar kontrollen mot viktiga områden, nämligen: dricksvatten, kemiska risker, mikrobiologiska risker och information i livsmedelskedjan. Målen finns i Sveriges nationella kontrollplan och gäller för 3 år i taget. Under målperioden 2020-2022 har mer än 38 000 kontroller utförts i enlighet med de operativa målen, vilket innebär att de har hjälpt till att styra kontrollen mot dessa områden.

Under 2022 genomfördes två nationella kontrollprojekt, ett med fokus på allergener i storhushåll, och ett med fokus på akrylamid i kaffe. Avseende information om allergener hos storhushåll kontrollerades 2172 verksamheter. Resultatet blev att så många som en fjärdedel av verksamheterna lämnade felaktig information om allergena ingredienser vilket visar att fortsatt prioritering av detta område är nödvändig. Avseende akrylamid i kaffe noterade kontrollmyndigheterna de stora företagen ofta genomför egen provtagning och följer akrylamidhalten i sina produkter, men att små företag inte hade kännedom om akrylamid och kraven i förordning 2017/2158.

Sverige har under 2022 startat upp kontrollen av företag som producerar material avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Som tabellen nedan visar var det fortfarande få kontroller som utfördes under 2022 och anläggningarna var ännu inte registrerade.

Antalet livsmedelsburna utbrott är tillbaka på ungefär samma nivå som före pandemin med 305 utbrott. Norovirus är det smittämne som orsak flest antal sjuka, 536 personer i 23 utbrott.

1.2 Offentlig kontroll av aktörer/anläggningar

Godkända anläggningar	Antal anläggningar	Antal offentliga kontroller som utförts
Allmänna verksamhetsanläggningar (kyl- och fryshus, ompaketering och ompaketering av förpackningar, grossistmarknader, kylfartyg)	92	292
Kött från tama hov- och klövdjur	142	1856
Kött från fjäderfä och hardjur	21	314
Kött av hägnat vilt	18	97
Kött av frilevande vilt	81	438
Malet kött, köttberedningar och maskinurbenat kött	25	103
Köttprodukter	205	951
Levande musslor	8	20
Fiskeriprodukter	272	713
Råmjölk, obehandlad mjölk, råmjölksbaserade produkter och mjölkprodukter	152	470
Ägg och äggprodukter	152	241
Grodslår och sniglar	0	0
Utsmält djurfett och fettgrevar	1	14
Behandlade magar, blåsor och tarmar	0	0
Gelatin	4	8
Kollagen	1	0
Högförädlad kondroitinsulfat, högförädlad hyaluronsyra, högförädlade andra hydrolyserade broskprodukter, högförädlad kitosan, glukosamin, löpe och husbloss samt högförädlade aminosyror (högförädlade produkter)	1	0
Honung	0	0
Groddar	5	23
Registrerade aktörer/anläggningar	Antal anläggningar	Antal offentliga kontroller som utförts
Odling av grödor	11781	959
Animalieproduktion	22469	1796
Blandat jordbruk	0	0
Jakt	53	2
Fiske	1187	19
Vattenbruk	146	11

Godkända anläggningar	Antal anläggningar	Antal offentliga kontroller som utförts
Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt- bär och grönsaker	28	59
Utvinning av vegetabiliska oljor och fetter	27	29
Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse	58	66
Tillverkning av bageri- och mjölprodukter	748	1311
Annan livsmedelsframställning	1388	2011
Framställning av drycker	586	741
Partihandel	2638	2568
Detaljhandel	16559	23347
Transport och lagring	894	838
Restaurang-, catering- och barverksamhet	58511	115311
Övriga	4818	4400
	Antal anläggningar	Antal offentliga kontroller som utförts
Anläggningar som producerar material som kommer i kontakt med Livsmedelsverket	26	26

1.3 Offentlig kontroll som kräver fortlöpande eller regelbunden närvaro av personal eller företrädare för behöriga myndigheter i aktörernas lokaler

Typer av lokaler	Antal anläggningar	Antal utförda offentliga kontroller (antal slaktkroppar eller vikt i ton)	Avvisade
Kött från tama hov- och klövdjur – slakterier	94	3316000	5200
Kött från fjäderfä och hardjur – slakterier	17	116820000	3022000
Kött av hägnat vilt – slakterier	12	42000	41
Viltkött – vilthanteringsanläggningar	66	10700	63

1.4 Offentlig kontroll av produkter/varor enligt allmän bestämmelse och livsmedelskategori

Enligt allmän bestämmelse	Mikrobiologiska kriterier	Bekämpningsmedel i livsmedel	Främmande ämnen i livsmedel	Restmängder av veterinärmedicinska läkemedel i livsmedel	Märkning, närings- och hälsopåståenden	Genetiskt modifierade organismer i livsmedel	Livsmedelsförbättrande medel (tillsatser, enzymer, aromer,	Bestrålning	Kontaminering genom migration från material som är avsedda att	Övriga
Enligt livsmedelskategori										
1.Mejeriprodukter	37	20	37	305	0	0	0	0	0	0
2.Mejeriersättning sprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.Fetter och oljor samt fett- och oljeemulsioner	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.Glassvaror	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.Frukt och grönsaker	44	155	2	0	0	0	0	0	0	0
6.Konfektyrvaror	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7.Spannmål och spannmålsprodukter	3	45	0	0	0	0	0	0	0	0
8.Bageriprodukter	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.Färskt kött	2058 1	112	308	3121	0	0	0	0	0	0
10.Malet kött, köttberedningar och maskinurbenat kött	31	0	2	0	0	0	0	0	0	0
11.Köttprodukter	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Fisk och fiskeriprodukter	92	11	60	79	0	0	0	0	0	0
13.Ägg och äggprodukter	9	15	46	201	0	0	0	0	0	0
14.Socker, sirap, honung och bordssötningsmedel	0	33	11	97	0	0	0	0	0	0
15.Salt, kryddor, soppor, såser, sallader och proteinprodukter	162	0	5	0	0	0	0	0	0	0

Enligt allmän bestämmelse	Mikrobiologiska kriterier	Bekämpningsmedel i livsmedel	Främmande ämnen i livsmedel	Restmängder av veterinärmedicinska läkemedel i livsmedel	Märkning, närings- och hälsopåståenden	Genetiskt modifierade organismer i livsmedel	Livsmedelsförbättrande medel (tillsatser, enzymer, aromer,	Bestrålning	Kontaminering genom migration från material som är avsedda att	Övriga
Enligt livsmedelskategori										
16.Livsmedel för särskilda näringsändamål enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 609/2013 (1)	0	25	32	0	0	0	0	0	0	0
17.Drycker	0	15	30	0	0	0	0	0	0	0
18.Konsumtionsfärdiga snacks	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19.Desserten, utom produkter som omfattas av kategorierna 1, 3 och 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.Kosttillskott enligt definitionen i artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG (2), utom kosttillskott för spädbarn och småbarn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21.Bearbetade livsmedel som inte omfattas av kategorierna 1–17, utom livsmedel för spädbarn och småbarn	261	0	0	0	4344	0	0	0	0	0
22.Övriga – livsmedel som inte omfattas av kategorierna 1 till 21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Material som kommer i kontakt med livsmedel									4	

1.5 Kommentarsfält*

För närvarande har Sverige inte möjlighet att räkna antalet anläggningar utifrån varje verksamhet som bedrivs, eftersom merparten av anläggningarna endast är registrerade på huvudverksamheten. För godkända anläggningar och anläggningar i primärproduktionen finns ofta uppgift även om delverksamheter, men då kontrollerna inte är uppdelade per verksamhet har vi valt att redovisa samtliga anläggningar efter huvudverksamhet. Ett arbete pågår med att ändra myndigheternas IT-system för ledet efter primärproduktionen, bland annat för att kunna rapportera alla verksamheter som bedrivs i en anläggning, och kontroller på dessa verksamheter. Arbetet med förändringen av IT-systemen och rapporteringen tar tid bland annat beroende på det stora antalet kontrollmyndigheter.

De siffror som redovisas bedöms i stort motsvara det som efterfrågas, dock utifrån varje anläggnings huvudverksamhet. För primärproduktionen är siffrorna mer osäkra beroende på den låga kontrollfrekvensen som medför svårigheter att hålla registren uppdaterade.

Anläggningar för produktion av honung godkänns inte i Sverige. Biodling redovisas under animalieproduktion, om biodlingen är den huvudsakliga verksamheten på en anläggning i primärproduktionen. Anläggningar i ledet efter primärproduktionen som paketerar honung rapporteras som t.ex. övrig livsmedelsframställning beroende på huvudsaklig verksamhet på anläggningen.

Sverige rapporterar anläggningar per huvudverksamhet och använder därmed inte ”blandat jordbruk”.

Antalet anläggningar redovisas som det antal som fanns i myndigheternas register vid årets början. För några anläggningstyper har dock siffrorna justerats för att det inte var möjligt att redovisa ett lägre värde än i fältet ”Antal offentliga kontroller som utförts”. Det gäller Kött från fjäderfä och hardjur (19 vid årets början), Utsmält djurfett och fettgrevar (1 vid årets början) och Anläggningar som producerar material som kommer i kontakt med livsmedel (0 vid årets början).

Sverige har räknat antalet kontroller genom att räkna varje tillfälle en anläggning har blivit föremål för planerad kontroll respektive kontroll som ursprungligen inte var kontrollerad. Om anläggningen har blivit föremål för planerad kontroll och kontroll som ursprungligen inte var planerad vid samma tillfälle räknas det som två kontroller, något som förekommer tämligen frekvent när avvikelser följs upp samtidigt som myndigheten gör ett planerat kontrolltillfälle.

I de fall kontrolltillfället har omfattat mer än en lagstiftningsgrupp (motsvarande gruppering som i tabell 1.4) har kontrolltillfället räknats som mer än en kontroll. Det innebär t.ex. att om en anläggning har varit föremål för planerad kontroll vid två tillfällen under året och vid båda

tillfällena kontrollerades verksamheten mot två olika regelverk anges att fyra kontroller har gjorts av anläggningen.

Antal kontroller och ”avvisade” i tabell 1.3: Siffrorna anger antal djur/slaktkroppar.

Kontroll av produkter/varor: Sverige har inte något system för att rapportera in vilka livsmedelskategorier som kontrolleras när kontrollerna görs i samband med livsmedelskontroll på anläggningar. Sådana kontroller görs naturligtvis löpande, ofta som en verifiering i samband med kontroll av företagarens rutiner. Dessa kontroller kan alltså inte rapporteras per livsmedelskategori. I tabell 1.4 redovisas förutom de kontroller av livsmedel som överförts från Efsa endast kontrollerna i det nationella kontrollprojektet om färdigmat.

1.6 Bristande efterlevnad

Bristande efterlevnad från aktörer/anläggningar				Insatser/åtgärder	
	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade aktörer/anläggningar	Antal kontrollerade aktörer/anläggningar där bristande efterlevnad upptäcktes	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Godkända anläggningar					1
Allmänna verksamhetsanläggningar (kyl- och fryshus, ompaketering och ompaketering av förpackningar, grossistmarknader, kylfartyg)	52	71	34	24	
Kött från tama hov- och klövdjur	605	136	112	52	
Kött från fjäderfä och hardjur	78	21	17	12	
Kött av hägnat vilt	12	15	8	0	
Kött av frilevande vilt	119	69	48	6	
Malet kött, köttberedningar och maskinurbenat kött	17	21	10	5	
Köttprodukter	190	182	118	92	
Levande musslor	3	6	3	2	
Fiskeriprodukter	110	180	83	67	
Råmjölk, obehandlad mjölk, råmjölksbaserade produkter och mjölkprodukter	103	109	61	38	
Ägg och äggprodukter	35	84	24	38	
Grodslår och sniglar	0	0	0	0	

Bristande efterlevnad från aktörer/anläggningar				Insatser/åtgärder	
	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade aktörer/anläggningar	Antal kontrollerade aktörer/anläggningar där bristande efterlevnad upptäcktes	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Utsmält djurfett och fettgrevar	0	2	0	0	
Behandlade magar, blåsor och tarmar	0	0	0	0	
Gelatin	1	1	1	1	
Kollagen	0	0	0	0	
Högförädlad kondroitinsulfat, högförädlad hyaluronsyra, högförädlade andra hydrolyserade broskprodukter, högförädlad kitosan, glukosamin, löpe och husbloss samt högförädlade aminosyror (högförädlade produkter)	0	0	0	0	
Honung	0	0	0	0	
Groddar	4	5	2	0	
Registrerade aktörer/anläggningar					9
Odling av grödor	110	439	107	7	
Animalieproduktion	132	753	117	9	
Blandat jordbruk	0	0	0	0	
Jakt	0	1	0	0	
Fiske	0	7	0	0	
Vattenbruk	0	6	0	0	
Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt- bär och grönsaker	7	25	5	1	
Utvinning av vegetabiliska oljor och fetter	3	13	3	0	
Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse	10	35	7	3	
Tillverkning av bageri- och mjölprodukter	281	502	188	47	
Annan livsmedelsframställning	291	836	221	59	

Bristande efterlevnad från aktörer/anläggningar				Insatser/åtgärder	
	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade aktörer/anläggningar	Antal kontrollerade aktörer/anläggningar där bristande efterlevnad upptäcktes	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Framställning av drycker	84	324	70	16	
Partihandel	337	1229	227	178	
Detaljhandel	4651	9711	3080	881	
Transport och lagring	63	436	52	24	
Restaurang-, catering- och barverksamhet	25043	43664	17118	2599	
Övriga	644	2079	493	150	
Anläggningar som producerar material som kommer i kontakt med livsmedel	1	25	1	1	0

Bristande efterlevnad vad gäller bestämmelserna om livsmedel								Insatser/åtgärder	
	Bristande efterlevnad som upptäckts vid offentliga kontroller							Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
	Mikrobiologiska kriterier	Bekämpningsmedel i livsmedel	Främmande ämnen i livsmedel	Restmängder av veterinärmedicinska läkemedel i livsmedel	Märkning, närings- och hälsopåståenden	Livsmedelsförbättrande medel (tillsatser, enzymer, aromer, processhjälpmedel)	Övriga		
1.Mejeriprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.Mejeriersättningsprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	
3.Fetter och oljor samt fett- och oljeemulsioner	0	0	0	0	0	0	0	0	
4.Glassvaror	0	0	0	0	0	0	0	0	
5.Frukt och grönsaker	0	0	0	0	0	0	0	0	
6.Konfektyrvaror	0	0	0	0	0	0	0	0	
7.Spannmål och spannmålsprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	
8.Bageriprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	
9.Färskt kött	0	0	0	0	0	0	0	0	
10.Malet kött, köttberedningar och maskinurbenat kött	0	0	0	0	0	0	0	0	
11.Köttprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	
12.Fisk och fiskeriprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	
13.Ägg och äggprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	
14.Socker, sirap, honung och bordssötningsmedel	0	0	0	0	0	0	0	0	
15.Salt, kryddor, soppor, såser, sallader och proteinprodukter	0	0	0	0	0	0	0	0	
16.Livsmedel för särskilda näringsändamål enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 609/2013	0	0	0	0	0	0	0	0	
17.Drycker	0	0	0	0	0	0	0	0	
18.Konsumtionsfärdiga snacks	0	0	0	0	0	0	0	0	
19.Desserter, utom produkter som omfattas av kategorierna 1, 3 och 4	0	0	0	0	0	0	0	0	
20.Kosttillskott enligt definitionen i artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG (2), utom kosttillskott för spädbarn och småbarn	0	0	0	0	0	0	0	0	

Bristande efterlevnad vad gäller bestämmelserna om livsmedel								Insatser/åtgärder	
	Bristande efterlevnad som upptäckts vid offentliga kontroller							Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
	Mikrobiologiska kriterier	Bekämpningsmedel i livsmedel	Främmande ämnen i livsmedel	Restmängder av veterinärmedicinska läkemedel i livsmedel	Märkning, närings- och hälsopåståenden	Livsmedelsförbättrande medel (tillsatser, enzymer, aromer, processhjälpmedel)	Övriga		
21. Bearbetade livsmedel som inte omfattas av kategorierna 1–17, utom livsmedel för spädbarn och småbarn	0	0	0	0	739	0	0	208	
22. Övriga – livsmedel som inte omfattas av kategorierna 1 till 21	0	0	0	0	0	0	0	0	

Bristande efterlevnad av allmänna bestämmelser		Insatser/åtgärder	
		Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Genetiskt modifierade organismer i livsmedel			
otillåtna GMO	0	0	0
märkning av GMO	3	0	0
Bestrålning	0	0	0
Nya livsmedel	30	14	0
Material som kommer i kontakt med livsmedel	1423	69	0

Bedrägligt eller vilseledande agerande

I Sverige har ungefär 500 ärenden avseende misstanke om livsmedelsbedrägeri hanterats under året. Av dessa ledde 18 fall till anmälan om åtal. Flera av fallen gällde företag som avsiktligt undanhöll sig livsmedelskontroll och tillverkade eller saluförde livsmedel utan att ha en registrerad eller godkänd anläggning. Det har också förekommit ommärkning av livsmedel, obefintlig spårbarhet och misstänkt förfalskning av livsmedel. Exempel på livsmedel som figurerat i utredningarna är konfektyrer, spritdrycker, olivolja, honung, kött och färdigmat.

1.7 Kommentarsfält*

Bristande efterlevnad vad gäller bestämmelserna om livsmedel:

Som tidigare nämnts saknar Sverige system för att samla in uppgifter från kontroller per kategori av livsmedel. Det gäller även avvikelser och myndighetsåtgärder. Det enda som rapporteras här är avvikelserna från kontrollprojektet om allergiinformation för färdigmat.

Under rubriken Bristande efterlevnad av allmänna bestämmelser, Material som kommer i kontakt med livsmedel, redovisas bristande efterlevnad av livsmedelsföretagares användning av kontaktmaterial.

2. Avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön för livsmedels- och foderproduktion

2.1 Övergripande om graden av efterlevnad

Till följd av att vissa större branschorganisationer inte tillåter GMO i produktionen så arr vi ingen kommersiell odling av genetiskt modifierade växter i Sverige.

Försöksodling med organismer som framöver skulle kunna användas för livsmedels- eller foderproduktion omfattar potatis. Under 2022 odlades genetiskt modifierad potatis på två fält.

2.2 Offentlig kontroll

	Antal offentliga kontroller som utförts
Kommersiell odling av genetiskt modifierade organismer för livsmedels- och foderproduktion (del C i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG)	0
Experimentell utsättning av genetiskt modifierade organismer relaterade till livsmedel och foder (del B i direktiv 2001/18/EG)	1
Utsäde och vegetativt förökningsmaterial för livsmedels- och foderproduktion	0

2.3 Kommentarsfält*

2.4 Bristande efterlevnad

	Upptäckts vid offentliga kontroller	Insatser/åtgärder	
		Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
1.Kommersiell GMO-odling för livsmedels- och foderproduktion	0	0	
2.Experimentell utsättning av genetiskt modifierade organismer relaterade till livsmedel och foder	0	0	
3.Utsäde och vegetativt förökningsmaterial för livsmedels- och foderproduktion	0	0	
3.1Icke godkända genetiskt modifierade organismer i utsäde och vegetativt förökningsmaterial	0	0	
3.2Märkning av genetiskt modifierade organismer i utsäde och vegetativt förökningsmaterial	0	0	
Totalt antal rättsliga åtgärder			0

Bedrägligt eller vilseledande agerande

Inga fall av bedrägligt eller vilseledande agerande har misstänkts eller konstaterats.

2.5 Kommentarsfält*

3. Foder och fodersäkerhet, i alla produktions-, bearbetnings- och distributionsled, samt användning av foder, inklusive bestämmelser för att säkerställa god handelssed och skydda konsumenthälsa, konsumentskydd och konsumentinformation

3.1 Övergripande om graden av efterlevnad

Totalt sett bedöms regelefterlevnaden på området som tillfredsställande. Utrymme för förbättring finns inom dokumentation, skadedjur och hygien för primärproduktionen och dokumentation, märkning och riskanalyser hos framförallt nystartade verksamheter i leden efter primärproduktionen. Många företag i leden efter primärproduktionen har avvikelser avseende märkning där framförallt bristande information på hund/katt/hästfoder är vanligt. Dock är EU:s märkningslagstiftning omfattande och lämnar tolkningsutrymme framförallt för påståenden om foders egenskaper. Sverige har för avsikt att genomföra riktade informationsinsatser till nystartade verksamheter.

Sedan 2020 planeras de riskbaserade kontrollerna i primärproduktionen gemensamt av Jordbruksverket och Livsmedelverket med syftet att säkerställa en riskbaserad kontroll nationellt av alla branscher i primärproduktionen. Denna nationella kontrollplanering har inneburit att foderkontrollerna ökat från införandet 2020 och de planerade foderkontrollerna 2022 var, precis som för 2021, i primärproduktionen betydligt fler än tidigare år. På grund av framförallt personalbrist fick många planerade kontroller i primärproduktionen prioriteras bort precis som under 2020–2021. En del län fick en kraftig förhöjd tilldelning av grundvillkorskontroller vid halvårsskiftet och fick då prioritera bort resterande riskbaserade foderkontroller. Trots det genomfördes totalt något fler foderkontroller än tidigare år i primärproduktionen. Framförallt var det fler grundvillkorskontroller än 2020–2021.

Inom kontrollen av andra foderföretagare än primärproducenter prioriterades inga planerade kontroller bort. En huvudsaklig anledning till att kontrollmyndigheten kunde genomföra så stor del av planerad kontroll trots pandemiutbrottet var att framförallt uppföljande kontroller i stor utsträckning kunde genomföras digitalt under året.

Totalt genomfördes ca 1 500 kontroller på foderområdet under 2022, vilket är betydligt fler än tidigare år.

I primärproduktionen är andelen kontroller med avvikelser ungefär samma som för 2021 men antalet avvikelser är fler än 2021 eftersom det gjordes fler kontroller under 2022. I andra verksamhetstyper utanför primärproduktionen var antalet avvikelser och antal anläggningar med avvikelser färre än för 2021.

Kontrollmyndigheterna observerar fall av bristande efterlevnad vid en förhållandevis stor andel kontroller, men det är huvudsakligen enklare avvikelser som observeras och avvikelserna åtgärdas vanligen genom att kontrollmyndigheten påvisar bristerna för verksamhetsutövaren som sedan själv åtgärdar dem.

Kontrollmyndigheterna följer sedan upp vid uppföljande kontroller att brister har åtgärdats. Under året har kontrollmyndigheterna totalt använt tolv förelägganden för att avvikelser ska åtgärdas: tre förelägganden i primärproduktionen samt nio förelägganden utanför primärproduktionen, tre av dessa nio förelägganden gällde dock avvikelser som observerats i kontroller tidigare år. Inom primärproduktionen har kontrollmyndigheterna beslutat om tre sanktionsavgifter varav två för oregistrerad verksamhet och en för brister i foderföretagares journalföring. Det gjordes inga åtalsanmälningar inom foderkontrollen under 2022.

Vid kontrollen av primärproducenter observerades tre avvikelser som kontrollmyndigheterna bedömde som allvarliga under 2022. En gällde foderhygien, en otillräckligt intervall efter spridning av slam på betesmark och en gällde hög förekomst av skadedjur. Vid kontrollen för andra än primärproducenter observerades två allvarliga avvikelser där båda avvikelserna gällde företagets hantering av salmonella i foder.

3.2 Offentlig kontroll

Per anläggning	Antal anläggningar	Antal offentliga kontroller som utförts
Anläggningar som är godkända i enlighet med artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005(10)	21	14
<i>Primärproducenter som godkänts i enlighet med artikel 10 i förordning (EG) nr 183/2005*</i>	84	4
Anläggningar som är registrerade i enlighet med artikel 9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005, med undantag för primärproduktion	2 039	344
<i>Primärproducenter som registrerats i enlighet med artikel 9 i förordning (EG) nr 183/2005 och som uppfyller bestämmelserna i bilaga I till den förordningen*</i>	47 955	1 126
Aktörer (jordbrukare) som använder foder	31 944	769
Aktörer som tillverkar och/eller handlar med foderläkemedel	19	21

Enligt allmän bestämmelse	Antal offentliga kontroller som utförts
Märkning av foder	588
Fodrets spårbarhet	703
Fodertillsatser (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003)	353
Främmande ämnen och produkter i djurfoder (artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/32/EG)	15
Förbjudna råvaror i foder (bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2009)	529
Foderläkemedel (rådets direktiv 90/167/EEG)	20
Bekämpningsmedel i foder	0
Genetiskt modifierade organismer i foder	14

3.3 Kommentarsfält*

Foderkontroller av primärproducenter som har gjorts utifrån grundvillkorsurvalet har räknats med i det totala antalet kontroller av primärproducenter (dvs. på samma sätt som vi har rapporterat foderkontrollen i tidigare års rapporter).

3.4 Bristande efterlevnad

Per anläggning				Insatser/åtgärder	
	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade anläggningar	Antal kontrollerade anläggningar där bristande efterlevnad upptäcktes	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Anläggningar som är godkända i enlighet med artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005	7	8	7	0	
<i>Primärproducenter som godkänts i enlighet med artikel 10 i förordning (EG) nr 183/2005*</i>	1	4	1	0	
Anläggningar som är registrerade i enlighet med artikel 9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005, med undantag för primärproduktion	161	340	127	9	
<i>Primärproducenter som registrerats i enlighet med artikel 9 i förordning (EG) nr 183/2005 och som uppfyller bestämmelserna i bilaga I till den förordningen*</i>	126	1 129	126	6	
Aktörer (jordbrukare) som använder foder	81	0	0	6	
Aktörer som tillverkar och/eller handlar med foderläkemedel	7	18	7	0	
Totalt antal rättsliga åtgärder					9

Enligt allmän bestämmelse	Antal upptäckta fall av bristande efterlevnad	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Bristande produktöverensstämmelse Märkning/spårbarhet gällande foder som har släppts ut eller ska släppas ut på marknaden	55	3	
Bristande produktöverensstämmelse: Fodersäkerheten gällande foder som har släppts ut eller ska släppas ut på marknaden	24	0	
Fodertillsatser (förordning (EG) nr 1831/2003)	1	0	
Främmande ämnen i foder (artikel 2 i direktiv 2002/32/EG)	2	0	
Förbjudna råvaror i foder (bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2009)	0	0	
Foderläkemedel (rådets direktiv 90/167/EEG)	0	0	
Bekämpningsmedel i foder	0	0	
Icke-godkända genetiskt modifierade organismer i foder	0	0	
Märkning av GMO i foder	2	0	
Totalt antal rättsliga åtgärder			0

Bedrägligt eller vilseledande agerande

-

3.5 Kommentarsfält*

För primärproduktionen noterades något färre anläggningar med avvikelser än föregående år men fler avvikelser totalt. Antalet kontroller var dock något fler totalt än tidigare år. Antalet avvikelser ökar på flera kontrollpunkter (bestämmelser).

För stegen efter primärproduktionen var antalet anläggningar med minst en avvikelse något fler än tidigare år. Totala antalet avvikelser var samma som för tidigare år i förhållande till antalet kontrollerade anläggningar.

4. Djurhälsokrav

4.1 Övergripande om graden av efterlevnad

Regelefterlevnaden på området bedöms fortsatt vara tillfredsställande. Antalet kontroller har ökat inom området jämfört med föregående men det är totalt sett förhållandevis få kontroller med bristande regelefterlevnad. Fall av bristande efterlevnad förekommer framförallt inom kontrollen av märkning och registrering där kontrollmyndigheterna konstaterar bristande efterlevnad vid omkring hälften av kontrollerna, men det är samtidigt en liten andel (ett fåtal procent) av de kontrollerade djuren som har avvikelser.

Inom djurhälsoområdet redovisade Jordbruksverket tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt under 2022 ett regeringsuppdrag att utreda risken för uppkomst och spridning av zoonotiska smittor i Sverige. I redovisningen av uppdraget konstaterade myndigheterna bland annat att det finns behov av att utveckla kontrollen av djurhälsa. Under 2022 har Jordbruksverket även påbörjat en översyn med syfte att utreda hur kontrollen bör utvecklas och förändras med anledning av EU:s djurhälsoförfordning och nya nationella regler på området.

I kontrollen av identifiering och registrering av nötkreatur har det genomförts fler kontroller under år 2022 än under år 2021 och 2020. Under 2020 och 2021 genomfördes mycket färre kontroller av identifiering och registrering på grund av pandemin då kontrollfrekvenser på registerkontroller och tvärvillkorskontroller sänktes. Från och med 2022 är kontrollen uppe på normala nivåer igen gällande kontrollfrekvenserna och antalet kontroller var därmed på liknande nivå som åren före pandemin.

Det var betydligt fler fall av bristande efterlevnad i kontrollen av identifiering och registrering av nötkreatur respektive får och getter under 2022 jämfört med de två föregående åren. Framförallt var det betydligt fler fall av bristande efterlevnad inom kontrollen av identifiering och registrering av nötkreatur. Ökningen av antalet fall av bristande efterlevnad förklaras huvudsakligen av att antalet genomförda kontroller också har ökat. Andelen kontroller med bristande regelefterlevnad var på liknande nivå som år 2021.

Antalet kontroller av anläggningar som har godkänts för handel med fjäderfä och kläckningsägg inom EU har ökat något jämfört med föregående år. Precis som föregående konstaterades inga fall av bristande efterlevnad inom denna kontroll.

Inom kontrollen av godkända vattenbruksanläggningar gjordes totalt 153 kontroller vilket är viss minskning jämfört med föregående år 2021. Det var totalt 27 fall med bristande efterlevnad under 2022 vilket också är en minskning i förhållande till föregående år 2021.

Andelen kontroller med fall av bristande efterlevnad har också minskat mellan åren. Avvikelser åtgärdas genom att aktörerna själva åtgärdar brister som kontrollmyndigheterna påvisar vid kontrollerna. Kontrollmyndigheten har inte använt sig av några administrativa eller rättsliga åtgärder inom kontrollen av vattenbruksanläggningar under år 2022.

Inom kontrollen av sperma- och embryoverksamheter genomfördes något färre kontroller jämfört med föregående år och alla verksamheter i landet kontrollerades inte under 2022. Anledningen till detta var att det under 2022 var en övergång mellan två lagstiftningar vilket medförde att kontrollfrekvensen inte var reglerad under hela 2022. Kontrollmyndigheten utförde då kontrollen utifrån en egen riskbedömning av vilka kontrollobjekt som skulle kontrolleras under året. Precis som föregående år konstaterades inga fall av bristande efterlevnad i kontrollen av sperma- och embryoverksamheter.

4.2 Offentlig kontroll

	Antal gårdar/ anläggningar	Antal offentliga kontroller som utförts	Antal registrerade djur	Antal kontrollerade djur
Identifiering och registrering av nötkreatur	31 148	1 300	1 456 442	129 855
Identifiering och registrering av får och getter	25 602	1 192	356 138	44 372
Godkända uppsamlingsplatser (nötkreatur, får, getter, svin, hästdjur)	1	0		
Godkända handlare (nötkreatur, får, getter, svin, hästdjur)	0	0		
Kontrollstationer (rådets förordning (EG) nr 1255/97)	0	0		
Godkända organ, institut och centrum (rådets direktiv 92/65/EEG)	0	0		
Anläggningar som godkänts för handel med fjäderfä och kläckningsägg inom EU	98	268		
Karantänanläggningar för fåglar	0	0		
Godkända vattenbruksanläggningar	289	153		
Godkända bearbetningsanläggningar för vattenbruksdjur	0	0		
Spermasamlingsstationer	19	10		
<i>Nötkreatur*</i>	1	1		
<i>Svin*</i>	2	1		
<i>Får och getter*</i>	1	0		
<i>Hästdjur*</i>	15	8		
Spermalagringsstationer	15	7		
<i>Nötkreatur*</i>	11	6		
<i>Får och getter*</i>	2	0		
<i>Hästdjur*</i>	2	1		
Embryosamlings- och embryoproduktionsgrupper	8	3		
<i>Nötkreatur*</i>	7	3		
<i>Svin*</i>	0	0		
<i>Får och getter*</i>	1	0		
<i>Hästdjur*</i>	0	0		

4.3 Kommentarsfält*

Enligt vår förståelse används begreppet ”godkända handlare” inte i EU:s nya djurhälsoförordning (EU) 2016/429, och vi anser därför att det är otydligt vilken typ av verksamheter som ska rapporteras under denna rubrik.

Sedan 21 april 2021 sköts karantänsanläggningar i Sverige gällande införsel av fjäderfä från EU av branschorganisationerna Svensk Fågel och Svenska Ägg.

Under år 2022 fanns det ingen bearbetningsanläggning för vattenbruksdjur med aktiv verksamhet och med godkännande enligt bestämmelserna i artikel 179 i EU:s djurhälsoförordning.

Inom kontrollen av vattenbruksanläggningar har det även under delar av år 2022 varit utmaningar till följd av brist på veterinärer som kan utföra kontrollerna. Trots veterinärbristen så utfördes nästan alla planerade kontroller under året (153 utförda kontroller av 156 planerade). Ursprungligen hade man planerat att genomföra 201 kontroller av vattenbruksanläggningar under året, men antalet planerade kontroller justerades under året som följd av att den bestämda kontrollfrekvensen förändrades genom att anläggningar i riskklass 2 numera inte kontrolleras varje år. Anläggningarna i riskklass 2 planeras att kontrolleras under år 2023.

4.4 Bristande efterlevnad

Identifiering och registrering av nötkreatur							
Antal gårdar/ anläggningar med bristande efterlevnad	Administra- tiva åtgärder	Begränsningar vad gäller förflyttning av enskilda djur		Begränsningar vad gäller förflyttning av enskilda djur		Destruktion av djur	
		Berörda djur	Berörda jordbruk sföretag	Berörda djur	Berörda jordbruks- företag	Berörda djur	Berörda jordbruk sföretag
792	22	102	10	732	7	0	0

	Antal gårdar/ anläggningar med bristande efterlevnad	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Identifiering och registrering av får och getter	445	13	
Godkända uppsamlingsplatser (nötkreatur, får, getter, svin, hästdjur)	0	0	
Godkända handlare (nötkreatur, får, getter, svin, hästdjur)	0	0	
Kontrollstationer (rådets förordning (EG) nr 1255/97)	0	0	
Godkända organ, institut och centrum (rådets direktiv 92/65/EEG)	0	0	
Anläggningar som godkänts för handel med fjäderfä och kläckningsägg inom EU	0	0	
Karantänanläggningar för fåglar	0	0	
Godkända vattenbruksanläggningar	27	0	
Godkända bearbetningsanläggningar för vattenbruksdjur	0	0	
Spermasamlingsstationer	0	0	
<i>Nötkreatur*</i>	0	0	
<i>Svin*</i>	0	0	
<i>Får och getter*</i>	0	0	
<i>Hästdjur*</i>	0	0	
Spermalagringsstationer	0	0	
<i>Nötkreatur*</i>	0	0	
<i>Får och getter*</i>	0	0	
<i>Hästdjur*</i>	0	0	
Embryosamlings- och embryoproduktionsgrupper	0	0	
<i>Nötkreatur*</i>	0	0	
<i>Svin*</i>	0	0	
<i>Får och getter*</i>	0	0	
<i>Hästdjur*</i>	0	0	
Totalt antal rättsliga åtgärder			0

Bedrägligt eller vilseledande agerande

Inga fall av bedrägligt eller vilseledande agerande har misstänkts eller konstaterats.

4.5 Kommentarsfält*

Inom kontrollen av identifiering och registrering har kontrollmyndigheterna under 2022 vidtagit betydligt fler administrativa åtgärder samt begränsat förflyttningen av fler djur vid bristande efterlevnad jämfört med tidigare år. Anledningen till ökningen i antalet vidtagna åtgärder och begränsade förflyttningar är att det i tidigare förordning (EU) 1760/2000 var mer tydligt vilka åtgärder som skulle vidtas vid bristande efterlevnad. Under 2021 pågick arbete med att införliva nya regler på området och under 2022 upprättades nya rutiner för hantering av bristande efterlevnad vilket har medfört att antalet åtgärder vid bristande efterlevnad ökade år 2022 jämfört med år 2021.

5. Förebyggande och minimering av risker som animaliska biprodukter och framställda produkter utgör för människors och djurs hälsa

5.1 Övergripande slutsats om graden av efterlevnad

Totalt sett bedöms regelefterlevnaden på området ha förbättrats sedan föregående rapportering. Jordbruksverket har för avsikt att fortsätta med påbörjade satsningar. Det svenska kontrollsystemet för kontroll av animaliska biprodukter är komplicerat då det är uppdelat på ett stort antal, cirka 300, behöriga myndigheter, där kontroll av animaliska biprodukter utförs i varierande grad. Det stora antalet behöriga myndigheter innebär att det finns utmaningar när det gäller att uppnå samsyn i bedömningar. Jordbruksverket har under flera år gjort satsningar på att utveckla kontrollen av animaliska biprodukter och avser att fortsätta göra åtgärder för att utveckla och förbättra kontrollsystemet. Kontrollresultaten för 2022 visar dock på att andelen kontroller där bristande regelefterlevnad konstateras totalt sett har minskat jämfört med tidigare år. Det är förhållandevis sällan som myndigheterna behöver vidta administrativa eller rättsliga åtgärder för att avvikelser ska åtgärdas.

Det är följande behöriga myndigheter som kontrollerar animaliska biprodukter i Sverige: Livsmedelsverket, Jordbruksverket, länsstyrelserna och kommunerna.

Livsmedelsverket, som genomför kontroller av animaliska biprodukter på slakterier, arbetar med en flerårig kontrollplanering där det enligt plan genomförs fler kontroller vart tredje år. Myndigheten genomförde färre kontroller under 2022 jämfört med 2021. Myndigheten har rapporterat färre kontroller med bristande efterlevnad jämfört med tidigare år men det totala antalet genomförda kontroller var också färre under 2022. I de flesta fall åtgärdas bristande efterlevnad utan att myndigheten behöver använda administrativa eller rättsliga åtgärder. I två fall under året har myndigheten behövt använda förelägganden förenade med vite för att bristande efterlevnad skulle åtgärdas.

De regionala kontrollmyndigheterna (länsstyrelserna), som genomför kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter samt av omlastningsplatser för animaliska biprodukter, genomförde fler kontroller under 2022 jämfört med 2021. Andelen kontroller med bristande efterlevnad var högre hos länsstyrelserna under 2022 jämfört med 2021, men på liknande nivå som 2020. Under 2022 behövde länsstyrelserna använda sig av en administrativ åtgärd (ett föreläggande) för att åtgärda bristande efterlevnad på området.

De kommunala kontrollmyndigheterna (kommunerna), som genomför kontroller av animaliska biprodukter på lantbruk och livsmedelsanläggningar, har rapporterat fler genomförda kontroller 2022 jämfört med föregående år. De kommunala kontrollmyndigheterna fick under 2020 kraftigt utökat tillsynsansvar med anledning av ny pandemilagstiftning i Sverige. Detta har påverkat tillgången till resurser för kontroll av animaliska biprodukter även under 2020 och 2021 och kan därför till stor del förklara ökningen i antal genomförda kontroller 2022. Andelen kontroller där det konstaterats bristande efterlevnad är färre än tidigare år. De kommunala kontrollmyndigheterna har använt sig av åtgärder som förelägganden och åtalsanmälningar för att åtgärda fall av bristande efterlevnad i högre utsträckning under 2022 än under tidigare år.

Jordbruksverket, som genomför kontroller av animaliska biprodukter på anläggningar som inte kontrolleras av någon av de andra kontrollmyndigheterna ovan, genomförde fler kontroller under 2022 jämfört med 2021. Andelen kontroller där myndigheten har konstaterat bristande efterlevnad är något färre än tidigare år. Kontrollmyndigheten har behövt använda sig av två förelägganden som förenades med vite under 2022 för att avvikelser skulle åtgärdas av verksamhetsutövare.

5.2 Offentlig kontroll

Per anläggning/fabrik	Antal anläggningar/fabriker	Antal offentliga kontroller som utförts
Anläggningar eller fabriker som är godkända i enlighet med artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009	564	165
Anläggningar eller fabriker som godkänts i enlighet med artikel 23 i förordning (EG) nr 1069/2009	728	87

Enligt allmän bestämmelse	Antal offentliga kontroller som utförts
Animaliska biprodukters och/eller därav framställda produkters märkning och spårbarhet	4285

5.3 Kommentarsfält*

Totalt sett genomfördes fler offentliga kontroller under 2022 jämfört med 2021.

5.4 Bristande efterlevnad

Per anläggning/fabrik	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade anläggningar/fabriker*	Antal kontrollerade anläggningar/fabriker där bristande efterlevnad upptäcktes*	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Anläggningar eller fabriker som är godkända i enlighet med artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009	61	150	47	1	0
Anläggningar eller fabriker som godkänts i enlighet med artikel 23 i förordning (EG) nr 1069/2009	36	76	34	2	

Enligt allmän bestämmelse	Antal upptäckta fall av bristande efterlevnad	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Bristande produktöverensstämmelse: Animaliska biprodukters/framställda produkters märkning och spårbarhet:	132	23	8
Bristande produktöverensstämmelse: Animaliska biprodukters/framställda produkters säkerhet:	152	31	

Bedrägligt eller vilseledande agerande

Inga kontrollresultat visar bedrägligt eller vilseledande agerande.

5.5 Kommentarsfält*

I stor utsträckning åtgärdas fall av bristande efterlevnad utan att myndigheterna behöver vidta administrativa eller rättsliga åtgärder. Myndigheterna följer genom uppföljande kontroller upp att brister åtgärdats.

6. Djurskyddskrav

6.1 Övergripande slutsats om graden av efterlevnad

Regelefterlevnaden inom djurskyddsområdet i Sverige bedöms totalt sett som tillfredsställande. Det finns dock delar där regelefterlevnaden kan förbättras inom främst skötselrelaterade brister, vilket inom vissa djurslag är ett återkommande problem år efter år. Av de livsmedelsproducerande djurslagen ser vi detta genom att den typ av brist som är den mest noterade av länsstyrelsen är på kontrollpunkten om djuren är tillfredsställande rena. På de anläggningar där djurens renhet är noterad som brist bedömer länsstyrelsen ändå att det finns många områden med god regelefterlevnad.

De kontroller som länsstyrelsen gör på livsmedelsproducerande djur utgörs till stor del av planerade rutinkontroller. Vilka anläggningar som väljs ut för kontroll baseras på en systematisk riskbedömning som sker i djurskyddskontrollregistret. Vi har arbetat enligt detta arbetssätt under många år, vilket resulterat i att länsstyrelserna nu har en hög träffsäkerhet i att åka på planerad kontroll på anläggningar med högre sannolikhet för sämre regelefterlevnad.

Under 2022 genomförde Länsstyrelserna drygt 3 400 riskbaserade rutinkontroller, vilket är en ökning jämfört med år 2021 (2 800 rutinkontroller) och år 2020 (3 300 rutinkontroller). I detta antal räknas kontroller av samtliga djurslag. Vid de kontroller som länsstyrelsen gjorde under 2022 noterades brister vid 48 procent av kontrollerna. Länsstyrelsen gör även ett stort antal kontroller efter klagomål och uppföljande kontroller för att verifiera att olika brister har rättats till. Andelen brister vid kontroll efter klagomål är drygt 70 procent. Klagomålsärendena rör till väldigt stor del kontroller av sällskapsdjur och stor andel brister uppmärksammas på främst katter. Slår man ihop samtliga typer av fysiska offentliga kontroller (rutinkontroller, klagomålskontroller, uppföljande kontroller, kontroller vid ansökan om tillstånd/godkännande) var andelen kontroller med brister 62 procent år 2022.

Vi ser en ökning av andel kontroller med brister gällande klagomålskontroller och uppföljande kontroll år efter år (gällande samtliga djurslag). Detta tyder på att länsstyrelserna förbättrat sitt arbetssätt att åka på kontroll där det som mest behövs. För planerade rutinkontroller har andelen kontroller med brister legat på ungefär samma nivå under ett antal år.

Avseende djur på transport har länsstyrelserna gjort ca 260 kontroller. Den vanligaste bristen är dokumentation (se tabell 6.3). Inga brister avseende djurens skick har rapporterats av länsstyrelserna.

Det finns även kontrollpunkter som har mycket hög regelefterlevnad år efter år. Exempel på detta är att kalvar hålls lösgående och på ett sådant sätt att de kan ligga ner, vila, stå upp och hålla sig själva rena. För gris har vi mycket god regelefterlevnad vad gäller kraven för avvänjning av smågrisar och för får gällande kraven avseende lamning, bete eller annan utevistelse och att fåren ska hållas i lösdrift samt i par eller grupp. För samtliga av dessa kontrollpunkter så har konstaterade brister varit väldigt få eller inga alls, både under 2022 och flera år bakåt i tiden.

Resultatet av kontrollerna visar att landets djurhållare i allmänhet håller och sköter sina djur med en god efterlevnad av djurskyddslagstiftningen. Detta är framför allt viktigt för djurvälståndet men också för att upprätthålla allmänhetens förtroende för svensk djurhållning och livsmedelsproduktion. Samtidigt visar resultatet att det förekommer brister av olika slag och i varierande omfattning. Det varierar mellan djurslag vilka brister i djurhållningen som var vanligast förekommande under året. För flera av djurslagen ligger antalet konstaterade brister för de olika kontrollpunkterna på ungefär samma nivå som tidigare år, medan antalet konstaterade brister för en del av kontrollpunkterna antingen ökar eller minskar. Sverige har för avsikt att utveckla samverkan mellan branschorganisationer och kontrollmyndigheter för att på olika sätt underlätta för djurhållare att göra rätt och öka regelefterlevnaden.

6.2 Djurskydd på jordbruksföretag (rådets direktiv 98/58/EG)

Djur som hålls för animalieproduktion (djurkategori)	Antal produktionsanläggningar	Antal offentliga kontroller som utförts	Bristande efterlevnad	Insatser/Åtgärder	
			Antal kontrollerade produktionsanläggningar där bristande efterlevnad upptäcktes	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Svin (enligt definitionen i rådets direktiv 2008/120/EG)	7 209	368	0	0	
Värphöns (enligt definitionen i rådets direktiv 1999/74/EG)	773	58	0	0	
Kycklingar (enligt definitionen i rådets direktiv 2007/43/EG)	389	20	0	0	
Kalvar (enligt definitionen i rådets direktiv 2008/119/EG)	0	0	0	0	-
Annat (specificera)					
Nötkreatur	34 419	2 351	0	0	
Får	26 624	1 166	0	0	
Getter	6 864	217	0	0	

6.3 Plan med analys och åtgärder för djurskydd på jordbruksföretagen

Myndigheterna har under flera år arbetat kontinuerligt med att utveckla och förbättra djurskyddskontrollen och djurskyddet.

Jordbruksverket har tagit fram en djurskyddsstrategi som började gälla år 2020.

Djurskyddsstrategin har tre övergripande mål: a) Djur i Sverige hålls och sköts enligt djurskyddslagstiftningen och kontrollen av den är verkningsfull och likriktad, b) Hållning och användning av djur utvecklas för ökad djurvälstånd, produktion och konkurrenskraft och c) Stärkt tydlighet och trygghet i djurskyddsarbetet. Jordbruksverket arbetar aktivt med dessa mål genom flertalet aktiviteter som är kopplade till dem. I flera av aktiviteterna samverkar man med andra myndigheter såväl som med näringen.

Viktig samverkan sker i Rådet för djurskyddskontroll, som är ett gemensamt forum för Jordbruksverket, länsstyrelserna och Livsmedelsverket, inrättat på uppdrag av regeringen.

Syfte är att samordna löpande strategiska frågor som rör djurskyddskontrollen. För att nå effekt behövs aktiviteter såväl i ett stort och övergripande perspektiv, som i det lite mindre perspektivet. I rådet beslutas om ett antal aktiviteter som ska genomföras. I syfte att höja effekten av kontrollen och som ett led i arbetet med regelefterlevnad så ska man under 2023 bland annat ta fram en metod för att mäta kundernas förtroende och nöjdhet för kontrollen och utifrån resultatet arbeta fram lämpliga åtgärder. Rådet ska även utvärdera statistiken som visar på ett minskat antal kontrollinsatser och göra en analys av vilka faktorer som kan ligga bakom den trenden. Utöver detta ska rådet ha en årlig uppföljning av försöksdjurskontroller.

Länsstyrelserna och Jordbruksverket arbetar aktivt tillsammans i olika forum med att vidareutveckla sätt att analysera resultaten och effekterna av djurskyddsarbetet. Under 2022 utvärderades och reviderades de operativa målen och indikatorerna för djurskyddskontrollen.

6.4 Djurskydd under transport (rådets förordning (EG) nr 1/2005)

Skydd av djur under transport (per art)	Antal offentliga kontroller som utförts	Antal och kategori av bristande efterlevnad						Insatser/Åtgärder	
		1. Djurens Skick	2. Transport - metoder, tillgängligt utrymme, höjd	3. Transport-medel	4. Vatten, foder, restider och viloperioder	5. Handlingar	6. Annat	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Nötkreatur	55	0	7	8	2	25	52	8	0
Svin	39	0	15	3	5	23	50	4	
Får och getter	19	0	3	1	0	5	17	0	
Hästdjur	88	0	0	1	1	99	56	5	
Fjäderfä	23	0	9	1	5	7	29	4	
Annat	47	0	19	0	6	1	33	0	

6.5 Plan med analys och åtgärder för djurskydd under transport

En av de vanligaste noterade bristerna vid kontroll av djur under transport, är brister i dokumentationen. För att nå högre regelefterlevnad kring detta kommer behörig myndighet att

arbeta mycket med information kring TRACES.NT och riktad information till de som transporterar hästar i samband med ekonomisk verksamhet.

Vi arbetar med en uppdatering av nationella bestämmelser på transportområdet och avser att i största möjliga mån likrikta reglerna med de som gäller för slakt och avlivning.

Vi har uppdaterat våra webbsidor om transport av levande djur, handel och förflyttning av djur samt information till officiella veterinärer och vi kommer under 2023 fortsätta med att förbättra informationen på dessa webbsidor. Vi kommer också att skapa en ny utbildningsmodul om transport för officiella veterinärer.

På längre sikt vill vi utveckla de rapporter om och den analys av brister som kommer från officiella veterinärer vid slakterier, så att de lättare kan jämföras med de kontroller som genomförs av länsstyrelserna vad gäller transport. Vi kommer också att utvärdera de utbildningar som myndigheten har för denna kategori av officiella veterinärer.

Myndigheter ansvariga för kontroll av djurskydd (länsstyrelserna) planerar

- projekt för att kontrollera djurskydd på färjor tillsammans med Destination Gotland och berörda länsstyrelser,
- fortsatt kontroll av hela transportkedjan (framför allt fokus på livsmedelsproducerande djur) både vid slakterier, gränsstationer och längs med väg samt uppföljning av de brister som visats vid tidigare kontrolltillfällen. Det pågår också ett internationellt samarbete med fokus delvis på transport genom EMPACT. Det kommer genomföras kontroller på hästtransporter vid trav- och galopptävlingar. Länsstyrelsen föreläser på utbildningar för kompetensbevis. Information från officiella veterinärer vid slakterier (bland annat transport) hanteras av länsstyrelsen och följs upp med åtgärder samt information,
- fler kontroller längs väg, vid slakterier och tävlingar samt uppföljning på de flesta brister som upptäcks i form av administrativ uppföljning,
- en fortsättning på samarbetet med polisen vid kontroll av transporter längs väg.

6.6 Djurskydd vid tidpunkten för avlivning (rådets förordning (EG) nr 1099/2009)

Under 2022 gjorde länsstyrelserna 107 kontroller på slakterier vilket är en kraftig ökning jämfört med tidigare år. Under de senaste åren har antalet kontroller varit 33 (2021), 37 (2020) respektive 44 stycken (2019). Anledningen till den stora ökningen av antalet kontroller är att länsstyrelserna har genomfört ett nationellt kontrollprojekt på just slakterier under år 2022.

Kontrollprojektet har lett till att ett stort arbete lagts ner på att ta fram underlag och metodstöd för att möjliggöra en så likriktad bedömning som möjligt för länsstyrelsens kontrollpersonal. Utöver samsyn mellan länsstyrelsernas kontrollpersonal, så har projektet också bidragit till en generell kompetenshöjning på slaktområdet hos länsstyrelserna och övriga myndigheter.

Livsmedelsverket har under 2022 fortsatt använt sitt kontrollsystem för kontroller av djurskyddet på slakterier, Enkla Täta Kontroller (ETK). Det innebär enkla men mer frekventa kontroller, där kontrollresultatet delges slakteriet såväl som länsstyrelsen för att lättare kunna få god överblick över verksamheten. ETK är stickprovskontroller av företagets slaktprocess och egenkontroller samt av djurskyddet vid slakteriet.

Både Livsmedelsverkets och länsstyrelsens kontroller visar att det förekommer brister vid de mest kritiska momenten, d.v.s. vid bedövning och avlivning av djuren. Att bedövningen sker i enlighet med lagstiftningens syfte avviker enligt 2022 års kontrollresultat i 19 procent av kontrollerna. Utöver detta ses hög andel brister vad gäller de standardrutiner som slakterierna ska ha och som beskriver hur samtliga moment i slaktprocessen ska gå till.

Avvikelseerna som noteras av de officiella veterinärerna på slakterierna rör främst fynd/avvikelse på djuren. Utifrån den tillgängliga informationen kan konstateras att dessa avvikelser i drygt hälften av fallen (57 procent under 2022), är brister som sannolikt kan härledas till att ha uppstått hos leverantören av djuren.

6.7 Kommentarsfält*

Tabell 6.2

Vi har i nuläget inte tillgång till uppgifter om antal anläggningar där bristande efterlevnad har observerats, eller uppgifter om administrativa åtgärder sorterat på enskilda djurslag enligt den sortering som efterfrågas i rapporteringen. Vi kan i nuläget heller inte sortera ut uppgifter om antal anläggningar samt genomförda kontroller av kalvar. Vi har vidtagit åtgärder för att kunna få fram denna statistik och har för avsikt att kunna rapportera det nästa år. Som följd av att vi inte har tillgång till uppgifter om antal fall av bristande efterlevnad i tabell 6.2 så kan vi inte fylla i rättsliga åtgärder i tabellen i AROC.

Det är heller inte möjligt att sortera ut vilken typ av besättning som finns på anläggningen. Detta innebär att exempelvis hobbybesättningar är medräknade i antalet anläggningar och antalet kontroller som gjorts för respektive djurslag. Antalet offentliga kontroller som angetts är antalet fysiska kontroller som gjorts på plats. Det kan vara både rutinkontroller, uppföljande kontroller och kontroller efter inkomna klagomål.

Tabell 6.4

Brister noterade från officiella veterinärer är inte inkluderade i tabellen, då de inte är jämförbara med hur länsstyrelserna rapporterat sina brister. Administrativa åtgärder för djur under transport i tabellen motsvarar antalet beslut (förelägganden) enligt 8 kap. 9 § djurskyddslagen.

Länsstyrelsen har under 2022 inte gjort några åtalsanmälningar, dock har officiella veterinärer vid slakterierna gjort fyra åtalsanmälningar med anledning av brister vid transport.

Övrig information

Länsstyrelserna använder de åtgärder som djurskyddslagstiftningen anger för att lagstiftningen ska efterlevas. Dessa åtgärder är främst förelägganden, omhändertaganden, djurförbud och åtalsanmälningar.

Under 2022 fattade länsstyrelserna beslut om administrativa och rättsliga åtgärder enligt följande:

Djurförbud

Totalt 205 beslut omfattade förbud att ha samtliga djurslag, 28 beslut omfattade förbud för endast klövbärande djur och 6 beslut omfattade förbud för hovbärande djur. Jämför man detta med år 2021 var det 172 djurförbud för samtliga djurslag, 12 för klövbärande djur och 18 för hovbärande djur. Antalet beslut om djurförbud har varierat från år till år, men vi ser en ökning på antalet beslut generellt från 2018 till 2022.

Omhändertagande av djur

Totalt 201 beslut omfattade lantbrukets djur, hästar och övriga djur, varav 40 beslut gällande lantbrukets djur, 19 beslut gällde hästar och 142 beslut gällde övriga djur. Övriga djur i detta sammanhang är samtliga djurslag utöver lantbruksdjur, häst, hund och katt. Antalet beslut för övriga djur har ökat sedan 2017 (62 beslut för övriga djur 2017), men för lantbrukets djur och hästar har det legat på ungefär samma nivå sedan 2013.

Föreläggande om att vidta åtgärder

Det har fattats totalt 1 008 beslut om föreläggande eller rättelse på enskilds bekostnad. Här ingår beslut för samtliga djurslag, även sällskapsdjur, eftersom vi i dagsläget inte har statistiken så specificerad. Antalet förelägganden har ökat från föregående år (938 beslut år 2021), men annars ser vi en minskning av antalet beslut sedan år 2013 (1 302 beslut år 2013).

Åtalsanmälningar

Under 2022 gjordes 43 åtalsanmälningar till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten gällande klövbärande djur. Detta kan jämföras med 2021 och 2020 då det gjordes 45 respektive 53 åtalsanmälningar för klövbärande djur. För övriga kategorier eller djurslag finns inga uppgifter att tillgå.

7. Skyddsåtgärder mot växtskadegörare

7.1 Övergripande om graden av efterlevnad

Totalt sett bedöms regelefterlevnaden på området under 2022 som tillfredställande. De avvikelser som konstateras gäller främst mindre fel och beror ofta på att det är ett komplext regelverk. Avvikelseerna är inte systematiska och vi bedömer inte att de innebär en växtskyddsmässig risk.

För aktörer som har tillstånd att utfärda växtpass är det främst hur aktörerna utformar detaljerna på växtpassen som ger avvikelser. Aktörerna behöver mer kunskap om reglerna. För aktörer som får anbringa märkningen (träemballage, trä eller andra föremål) är det främst hur aktörerna sköter dokumentationen som behöver förbättras.

Aktörer som har tillstånd att utfärda växtpass samt aktörer inom virkesindustrin, som har tillstånd att märka med ISPM15, kontrolleras årligen. Frekvens för offentlig kontroll av de bemyndigade aktörerna regleras i förordning (EU) 2016/2031, förordning (EU) 2017/625 och förordning (EU) 2019/66 .

Antalet växtpassaktörer har ökat något 2022 jämfört med 2021 och antalet utförda offentliga kontroller var därför något fler under 2022 jämfört med 2021.

7.2 Offentlig kontroll

	Antal aktörer	Antal offentliga kontroller som utförts
Aktörer som har tillstånd att utfärda växtpass	321	339
Aktörer som får anbringa märkningen (träemballage, trä eller andra föremål)	714	768

7.3 Kommentarsfält*

Alla bemyndigande aktörer med tillstånd fick kontroll 2022.

Av de utförda kontrollerna hos aktörer som har tillstånd att utfärda växtpass är 18 stycken uppföljande kontroller.

Av de utförda kontrollerna hos aktörer som får anbringa märkningen (träemballage, trä eller andra föremål) är 54 stycken uppföljande kontroller.

7.4 Bristande efterlevnad

	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade aktörer	Antal kontrollerade aktörer där bristande efterlevnad upptäcktes*	Insatser/åtgärder	
				Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Aktörer som har tillstånd att utfärda växtpass	31	321	31	18	0
Aktörer som får anbringa märkningen (träemballage, trä eller andra föremål)	61	714	54	25	0

Bedrägligt eller vilseledande agerande

Inga kontroller orsakade rättsliga åtgärder under 2022. Inga kontrollresultat visar bedrägligt eller vilseledande agerande.

7.5. Kommentarsfält*

Observerade brister hos aktörer som har tillstånd att utfärda växtpass var fynd av skadegörare, fel i utformningen och användningen av växtpass samt bristande spårbarhet. Aktörerna åtgärdade felen efter påpekande.

Observerade brister hos aktörer som får anbringa märkningen (träemballage, trä eller andra föremål) var främst dokumentationsfel men även märkningsfel, brister vid reparation eller felaktiga företagsuppgifter. Aktörerna åtgärdade bristerna efter genomförda administrativa åtgärder.

8. Krav för utsläppande på marknaden och användning av växtskyddsmedel samt vad gäller hållbar användning av bekämpningsmedel, med undantag för utrustning för spridning av bekämpningsmedel

8.1 Övergripande slutsats om graden av efterlevnad

Sammantaget bedöms regelefterlevnaden på området under 2022 som otillfredsställande. Utrymme för förbättring finns hos samtliga kategorier av aktörer. I den nationella kontrollplanen för åren 2021 – 2025 finns två operativa mål gällande växtskyddsmedel. Aktörernas regelefterlevnad bedöms i förhållande till Mål 2 och följs upp med hjälp av indikatorer på fyra olika områden: behörighet, dokumentation, godkända växtskyddsmedel och integrerat växtskydd.

Innehavare av tillstånd (registreringsinnehavare): Den stora mängden brister i denna kategori under 2022 beror på att Kemikalieinspektionen i en riktad insats har granskat regelefterlevnad enligt Märkningsförordningen (EU) 547/2011 hos 50 aktörer, vilket motsvarar 75 % av registreringsinnehavarna i Sverige. Under året noterades märkningsbrister som behövde uppföljning hos 42 % av de kontrollerade aktörerna, medan 18 % endast hade mindre märkningsbrister som påpekades av Kemikalieinspektionen utan krav på uppföljning. Därutöver har Kemikalieinspektionen under 2022 låtit analysera växtskyddsmedel i syfte att kontrollera eventuell förekomst av olagliga växtskyddsmedel. Dessa kontroller kunde dock slutföras först under året därpå och rapporteras därmed i den årliga rapporten för 2023.

Tillverkare: Under år 2022 genomfördes inga planerade kontroller i denna kategori.

Distributörer: Totalt var det ungefär 2 % av aktörerna i denna kategori som blev kontrollerade av kommunerna och Kemikalieinspektionen under 2022. Det innebar en minskning i antalet kontroller jämfört med år 2021 då 16 % av distributörerna kontrollerades i ett nationellt tillsynsprojekt. Av dem som kontrollerades under 2022 uppvisade 33 % bristande regelefterlevnad. Andelen aktörer med rapporterade brister påverkas av att drygt en femtedel av kontrollerna initierades av Kemikalieinspektionen på grundval av inkommande tips, där brister nästan alltid förekommer. Under året gällde samtliga dessa tips försäljning av icke

godkända växtskyddsmedel. I kommunernas kontroller noterades brister i förhållande till krav på dokumentation, godkända växtskyddsmedel och märkning hos 9, 7 respektive 5 % av de kontrollerade återförsäljarna. Inga återförsäljare med bristande behörighet påträffades under året, vilket kan jämföras med 2021 då flest brister noterades inom just detta område. Det går dock inte att dra slutsatser om någon eventuell trend på grund av att relativt få kontroller av distributörer utfördes under 2022. I likhet med föregående år var regelefterlevnaden sämre hos de distributörer som säljer växtskyddsmedel för privat bruk än hos dem som säljer för yrkesmässig användning.

Jordbruksanvändare: Totalt var det 8 % av aktörerna i denna kategori som blev kontrollerade av kommunerna och länsstyrelserna under 2022. Av dem som kontrollerades var det 14 % som uppvisade bristande regelefterlevnad. Flest brister noterades i förhållande till krav på dokumentation. Närmare 12 % av de kontrollerade jordbruksanvändarna hade brister i sin registerföring och/eller sprutjournal, vilket är i samma nivå som för åren 2020 och 2021. Relativt få brister noterades i förhållande till krav på behörighet, godkända växtskyddsmedel samt integrerat växtskydd. Av de kontrollerade jordbrukarna under 2022 var det 0,4 % som inte hade giltig behörighet medan knappt 2 % använde växtskyddsmedel som saknade godkännande. Gällande integrerat växtskydd genomfördes under 2022 en riktad insats i kontrollen hos jordbruksanvändare. Resultaten från projektet visar att 98 % av de 460 jordbrukare som kontrollerades i projektet uppfyllde kraven på integrerat växtskydd. Detta är en förbättring jämfört med resultaten från ett liknande projekt som utfördes 2015, då 86 % av jordbrukarna bedömdes uppfylla kraven.

Andra yrkesmässiga användare: Totalt var det 13 % av aktörerna i denna kategori som blev kontrollerade av kommunerna under 2022. Av dem som kontrollerades var det 8 % som uppvisade bristande efterlevnad, vilket är en minskning jämfört med 17 % av de kontrollerade aktörerna under 2021. Dock är det för tidigt att säga om detta speglar en nedåtgående trend, då motsvarande siffra från 2020 var 10 %. Jämfört med kontrollerna hos jordbruksanvändare är dataunderlaget betydligt mindre samtidigt som användarkategorin är relativt heterogen. Eventuella variationer i kontrollinsatserna får därmed större inverkan på resultatet. Den användarkategori som står för flest brister är ”andra områden än jordbruksmark”, följt av ”industriell användning” och ”besprutningsentreprenörer”. Precis som för jordbruksanvändarna var brister i dokumentationen vanligast: 6 % av de kontrollerade aktörerna hade brister i sin registerföring och/eller sprutjournal, medan endast 0,4 % respektive 2 % hade bristande behörighet eller använde växtskyddsmedel som saknade godkännande. Inga brister i integrerat växtskydd noterades, vilket var en liten förbättring jämfört med tidigare år.

Största delen av 2022 års kontroller av växtskyddsmedel utfördes hos användare, vilket var fallet även tidigare år. Av de rapporterade kommunerna var det 70 % som kontrollerade användare av växtskyddsmedel och endast 10 % som kontrollerade distributörer. Kemikalieinspektionen bedömer att det finns ett behov av att öka andelen kontroller hos distributörer. Kontrollmyndigheternas förutsättningar att utföra en likvärdig och effektiv kontroll följs upp i förhållande till Mål 1 om växtskyddsmedel i den nationella kontrollplanen, med hjälp av indikatorer inom tre områden: användandet av vägledning, registerföring och riskbaserat urval. Andelen av de rapporterade kommuner som uppger att de använder nationellt framtagen vägledning är 89 %, vilket anses vara tillfredställande. Stort utrymme för förbättring finns dock inom områdena registerföring och riskbaserat urval för kontroll. Exempelvis anger endast 36 % respektive 40 % av kommunerna att de har uppdaterade register över de distributörer respektive återförsäljare som de ansvarar för att kontrollera. Andelen rapporterade kommuner som uppger att de använder ett riskbaserat urval i sin kontroll är 52 %.

8.2 Offentlig kontroll

Om saluföring av växtskyddsmedel	Antal aktörer	Antal offentliga kontroller som utförts
Införselställen	0	0
Tillverkare/formulerare	6	1
Förpackare/återpackare/ommärkare	0	0
Distributörer/grossister/deltaljister – växtskyddsmedel för yrkesmässig och privat användning	2627	42
Lagerdepåer/transportföretag/logistikföretag	0	0
Innehavare av tillstånd/parallellhandelstillstånd	67	51
Övriga	0	0

Om användning av växtskyddsmedel och hållbar användning av bekämpningsmedel	Antal aktörer	Antal offentliga kontroller som utförts
Jordbruksanvändare	0	0
Sökande som omfattas av EU:s ordning för grundstöd eller landsbygdsutvecklingsprogram och som omfattas av tvärvillkorskontroller*	23 194	448
Jordbruksanvändare som inte omfattas av tvärvillkorskontrollerna*	14 122	2365
Andra yrkesmässiga användare	0	0
Industriell användning t.ex. järnvägar, vägar*	303	70
Betningsakörer*	91	3
– Besprutningsentreprenörer/tjänsteleverantörer*	827	85
– Skogsbruk*	432	3
– Andra områden än jordbruksmark (golfbanor/ andra allmänna områden)*	682	145
Övriga	0	0

8.3 Kommentarsfält*

I tabellerna under 8.2 Offentlig kontroll och 8.4 Bristande efterlevnad anges säkra värden för tillverkare/formulerare och innehavare av tillstånd/parallellhandelstillstånd. Dessa kategorier av aktörer ansvarar Kemikalieinspektionen för att kontrollera. Data saknas för införselställen, förpackare/återpackare/ommärkare samt lagerdepåer/transportföretag/logistikföretag.

Osäkra värden anges för distributörer/grossister/detaljister och för alla kategorier av användare. Värdena i dessa kategorier utgör en sammanställning av data som kommuner och länsstyrelser rapporterar in till Kemikalieinspektionen en gång per år. Med avseende på kontrollerna under 2022 var det 91 % av kommunerna och 95 % av länsstyrelserna som rapporterade in data till Kemikalieinspektionen, vilket innebär att det finns ett mörkertal gällande antal aktörer och kontroller. Därutöver bygger antal inrapporterade aktörer till stor del på skattningar, då det i många fall saknas uppdaterade register. Kemikalieinspektionen ser dessutom varje år vissa brister i inrapporteringen, kopplat till att insamlingen av data sker manuellt och retroaktivt. Kemikalieinspektionen verkar kontinuerligt för att minska denna osäkerhet genom att förbättra formulären för inrapportering med tillhörande vägledning till kontrollmyndigheterna. På sikt är målsättningen att inrapporteringen ska ske helt digitalt och automatiseras på motsvarande sätt som för livsmedelskontrollerna.

8.4 Bristande efterlevnad

Om saluföring av växtskyddsmedel	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade aktörer*	Antal kontrollerade aktörer där bristande efterlevnad upptäcktes*	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Införelställen	0	0	0	0	1
Tillverkare/formulerare	1	1	1	0	
Förpackare/återpackare/ommärkare	0	0	0	0	
Distributörer/grossister/detaljister – växtskyddsmedel för yrkesmässig och privat användning	14	42	14	1	
Lagerdepåer/transportföretag/logistikföretag	0	0	0	0	
Innehavare av tillstånd/parallellhandelstillstånd	39	50	39	0	
Övriga	0	0	0	0	

Om användning av växtskyddsmedel och hållbar användning av bekämpningsmedel	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade aktörer	Antal kontrollerade aktörer där bristande efterlevnad upptäcktes	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Jordbruksanvändare	-	-	-	-	17
<i>Sökande som omfattas av EU:s ordning för grundstöd eller landsbygdsutvecklingsprogram och som omfattas av tvärvillkorskontroller*</i>	84	448	84	96	
<i>Jordbruksanvändare som inte omfattas av tvärvillkorskontrollerna *</i>	309	2365	309	151	
Andra yrkesmässiga användare	-	-	-	-	
<i>Industriell användning, t.ex. järnvägar, vägar*</i>	4	70	4	7	
<i>Betningsaktörer*</i>	0	3	0	0	
<i>Besprutningsentreprenörer/tjänsteleverantörer*</i>	3	85	3	11	
<i>Skogsbruk*</i>	0	3	0	0	
<i>Andra områden än jordbruksmark (golfbanor/andra allmänna områden)*</i>	19	145	19	10	
Övriga	-	-	-	-	

Bedrägligt eller vilseledande agerande

I den redovisade kontrollen finns inte några fall avseende bristande efterlevnad som kan förklaras av bedrägligt eller vilseledande agerande.

8.5 Kommentarsfält*

I de frivilliga kolumnerna Totalt antal kontrollerade aktörer* och Antal kontrollerade aktörer där bristande efterlevnad upptäcktes* anges säkra värden för tillverkare/formulerare samt innehavare av tillstånd/parallellhandelstillstånd. Dessa kategorier av aktörer ansvarar Kemikalieinspektionen för att kontrollera. Under året utförde Kemikalieinspektionen totalt 51 kontroller hos 50 olika innehavare av tillstånd, vilket beror på att en av dessa aktörer fick både en planerad och en oplanerad kontroll.

För distributörer/grossister/detaljister och för alla kategorier av användare finns inga specifika insamlade värden att rapportera under Totalt antal kontrollerade aktörer och Antal kontrollerade aktörer där bristande efterlevnad upptäcktes. Baserat på ett antagande om att de flesta aktörerna sannolikt blev kontrollerade högst en gång under året, anges här samma värden som i kolumnerna med antal offentliga kontroller som utförts respektive antal brister som upptäckts vid offentliga kontroller.

9. Ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter

Uppgifterna om offentlig kontroll och tillsyn av kontrollorgan rapporteras i OFIS enligt anvisningar från kommissionen. Vi bifogar ett utdrag från OFIS med denna rapport.

10. Användning och märkning av skyddade ursprungsbeteckningar, skyddade geografiska beteckningar och garanterade traditionella specialiteter

10.1 Övergripande slutsats om graden av efterlevnad

Regelefterlevnaden på området bedöms fortsatt vara tillfredsställande.

Under 2022 genomfördes 1758 kontroller på anläggningar som släpper ut produkter på marknaden med uppgift om att livsmedlet har en skyddad beteckning. Det är betydligt fler än föregående år då 1159 kontroller genomfördes. Bristande efterlevnad konstaterades i 340 fall, alltså vid 19 % av kontrollerna vilket är samma andel som året innan.

Sverige fortsätter arbetet med att förbättra kontrollen och rapporteringen av kontroller som görs för att verifiera att tillverkare av livsmedel med skyddade beteckningar blir kontrollerade avseende att produktspecifikationerna uppfylls. I Sverige finns 141 anläggningar som tillverkar livsmedel med skyddade ursprungsbeteckningar (SUB), skyddade geografiska beteckningar (SGB) eller garanterade traditionella specialiteter (GTS). Detta är en ökning mot 2021 då det var 129 st. De produkter som tillverkas av flest anläggningar är Falukorv (69 st) och Kalix Löjrom (36 st). Under år 2022 gjordes kontroller avseende de särskilda reglerna för tillverkning och märkning av SUB, SGB respektive GTS vid 59 av anläggningarna, vilket är en ökning mot 2021 då det var 48. Avvikelser konstaterades endast i 1 fall, att jämföra med 2 fall 2021. Inga avvikelser ledde till administrativa eller rättsliga åtgärder.

Kontroll av tillverkning av spritdrycker med skyddad beteckning har inte kommit igång med anledning av att det saknas ett nationellt fastställande av kravspecifikationerna.

Kravspecifikationerna förväntas fastställas under år 2023.

Kontroll före utsläppande på marknaden gjordes under 2022 vid 21 tillfällen och på 21 olika anläggningar, vilket är betydligt mer än föregående år då endast 1 sådan kontroll genomfördes. Den stora ökningen antas hänga ihop med att Sverige fått en ny beteckning skyddad, nämligen Äkta Gränna Polkagrisar.

När det gäller riskbaserad marknadskontroll hade Sverige fortfarande år 2022 inget rikstäckande system för systematisk kontroll av livsmedel med skyddade beteckningar på marknaden. De kontroller som gjorts avser ofta hur restauranger använder beteckningarna på sina menyer.

10.2 Offentlig kontroll

	Antal offentliga kontroller som utförts
Före utsläppande på marknaden	21
Konventionell marknad	1758
Elektronisk handel	0

10.3 Kommentarsfält*

Sverige kan inte redovisa kontroller uppdelade på konventionell handel och elektronisk handel eftersom vi inte har den indelningen i våra register. Siffran som anges på raden ”Konventionell marknad” inkluderar kontroller gjorda på elektronisk handel samt kontroller gjorda på tillverkande anläggningar.

10.4 Bristande efterlevnad

	Upptäckts vid offentliga kontroller	Totalt antal kontrollerade aktörer	Antal kontrollerade aktörer där bristande efterlevnad upptäcktes	Administrativa åtgärder	Rättsliga åtgärder
Före utsläppande på marknaden	0	21	0	0	0
Konventionell marknad	340	1543	318	26	
Elektronisk handel	0	0	0	0	

Bedrägligt eller vilseledande agerande

Livsmedelsverket har inga uppgifter om att bristande efterlevnad kan förklaras av bedrägligt eller vilseledande agerande.

10.5 Kommentarsfält*

Sverige kan inte redovisa bristande efterlevnad uppdelat på konventionell handel och elektronisk handel eftersom vi inte har den indelningen i våra register. Siffran som anges på raden ”Konventionell marknad” inkluderar eventuellt konstaterad bristande efterlevnad konstaterade på elektronisk handel och på tillverkande anläggningar.

Istället för antalet kontrollerade aktörer och antal aktörer där bristande efterlevnad upptäcktes redovisas antal kontrollerade anläggningar och antal anläggningar där bristande efterlevnad upptäcktes.

* De fält eller rutor som är markerade med en asterisk (*) kan medlemsstaterna välja att fylla i eller lämna tomma.

